

بررسی اثر پیامدهای ناشی از شیوع کووید-۱۹ بر صنعت ورزش

مهدی احمدی^۱، اکرم اصفهانی‌نیا^{۲*}، محمدعلی نودهی^۳، مجتبی احمدی^۴

تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۰۷/۰۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۱۱

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی اثر پیامدهای ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ بر صنعت ورزش است. پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها توصیفی-پیمایشی است. در بخش اول (کیفی)، برای انجام مصاحبه میدانی، جامعه آماری پژوهش شامل اساتید برجسته حوزه مدیریت ورزشی و همچنین برخی مدیران اجرایی سازمان‌های ورزشی (هیئت‌های ورزشی، ادارات ورزش و جوانان، فدراسیون‌های ورزشی، تولیدکننده‌های ورزشی) تشکیل شد که این افراد به صورت هدفمند انتخاب شدند (۱۸ مصاحبه با ۱۸ نفر و تا حد اشباع نظری ادامه یافت). در بخش دوم (کمی)، بعد از گردآوری اطلاعات حاصل از پژوهش کیفی، پرسش‌نامه تهیه و تدوین شد. این پرسش‌نامه شامل ۳۳ گویه و در قالب دو کد محوری پیامدهای مثبت و منفی، در بین کلیه متخصصان ورزشی و فعالان اقتصادی ورزشی در کشور توزیع شد (۳۸۴ نفر). به منظور بررسی توزیع داده‌ها (طبیعی و یا غیرطبیعی بودن) از شاخص‌های کشیدگی و چولگی و برای بررسی و پاسخ به سؤالات پژوهش و رسم و تدوین مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۴، Smart PLS نسخه ۲.۰ و Max QDA نسخه Pro استفاده شد. نتایج نشان داد که عوامل اقتصادی و ورزشی از پیامدهای منفی ناشی از شیوع کووید-۱۹ بر صنعت ورزش است. همچنین عوامل مدیریتی، ورزشی و اقتصادی از پیامدهای مثبت آن است. امید است با توجه به هریک از پیامدهای مثبت و منفی شیوع کووید-۱۹ بر صنعت ورزش، مدیران ورزش کشور راهکارهایی متناسب با این عوامل در نظر بگیرند.

واژه‌های کلیدی: کرونا، کووید-۱۹، ورزش، عوامل اقتصادی، عوامل مدیریتی.

Email: mehdiahmadi112@yahoo.com

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، گروه تربیت‌بدنی، واحد علی‌آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی‌آباد کتول، ایران.

Email: akramesfahani@gmail.com

۲. استادیار مدیریت ورزشی، گروه تربیت‌بدنی، واحد علی‌آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی‌آباد کتول، ایران.*

Email: mnodehi2006@yahoo.com

۳. استادیار مدیریت ورزشی، گروه تربیت‌بدنی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران.

Email: mojtabaahmadi171@gmail.com

۴. استادیار مدیریت ورزشی، گروه تربیت‌بدنی، واحد بندرگز، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرگز، ایران.

مقدمه

امروزه ورزش به‌عنوان یکی از مهم‌ترین صنایع، مورد توجه کشورهای مختلف قرار گرفته است. صنعت ورزش در سطوح اقتصادی، اجتماعی و ورزشی یک حوزه مهم محسوب می‌شود و فرصت‌های شغلی متعددی را نیز ایجاد کرده است. در بسیاری از جوامع، از صنعت ورزش به‌عنوان یکی از راهکارهای توسعه اقتصادی یاد می‌شود؛ به عبارتی، صنعت ورزش در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته نقش مهمی در مسائل مالی و اقتصادی دارد (Kim, 2020) و کشورهای توسعه‌یافته به صنعت ورزش به‌عنوان یکی از صنایع مهم و درآمدزا توجه کرده‌اند (Wang & Fang, 2019). اگرچه حجم اقتصاد حاصل از ورزش حرفه‌ای، برگزاری رویدادهای ورزشی و حق پخش تلویزیونی، رقم قابل توجهی به شمار می‌آید، اما تمام حجم اقتصاد صنعت ورزش این نیست و نباید از حجم اقتصاد حاصل از گردشگری ورزشی، حمایت مالی، تولید و فروش تجهیزات و محصولات ورزشی، بازاریابی و تبلیغات، ارائه خدمات مرتبط با سلامت و غیره غافل شد. بررسی مطالعات و پژوهش‌های گوناگون نشان می‌دهد که حجم اقتصاد ورزش در کشورهای متفاوت نظیر آمریکا در سال ۱۹۹۵ به میزان ۱۵۲ میلیارد دلار، در سال ۱۹۹۹ به میزان ۲۱۳ میلیارد دلار و در سال ۲۰۰۱ به میزان ۱۹۴/۶۴ میلیارد دلار برآورد شده است (Milano & Chelladurai, 2011). در فرانسه در سال ۱۹۹۰ به میزان ۱۳/۲ میلیارد یورو (۱/۲ درصد تولید ناخالص داخلی)، در سال ۲۰۰۰ به میزان ۲۴/۴ میلیارد یورو (۱/۷ درصد تولید ناخالص داخلی)، در سال ۲۰۰۵ به میزان ۳۰/۴ میلیارد یورو (۱/۷۶ درصد تولید ناخالص داخلی) و در سال ۲۰۰۷ به میزان ۳۳ میلیارد یورو (۱/۷۵ درصد تولید ناخالص داخلی)، در انگلستان در سال ۱۹۸۵ به میزان ۳۳۵۸ میلیون پوند (۱/۲ درصد تولید ناخالص داخلی)، در سال ۲۰۰۰ به میزان ۱۰۳۷۳ میلیون پوند (۱/۵ درصد تولید ناخالص داخلی)، در سال ۲۰۰۵ به میزان ۱۵۴۷۱ میلیون پوند (۱/۷ درصد تولید ناخالص داخلی) و در سال ۲۰۰۸ به میزان ۱۶۶۶۸ میلیون پوند (۱/۵ درصد تولید ناخالص داخلی) برآورد شده است (Andreff, 2012).

با این حال، تا امروز بحران‌های مختلف از جمله جنگ جهانی اول و دوم و جنگ سرد، صنعت ورزش را با مشکلات جدی مواجه کرده است؛ به طوری که در طول جنگ جهانی اول و دوم، سه دوره از بازی‌های المپیک (۱۹۱۶، ۱۹۴۰ و ۱۹۴۴) برگزار نشد و در بازی‌های المپیک ۱۹۸۰ مسکو و ۱۹۸۴ لس‌آنجلس، طرفین درگیر در جنگ سرد بازی‌های همدیگر را تحریم کردند (عیدی و همکاران، ۱۳۹۳) که لطمه‌های جبران‌ناپذیری به این بازی‌ها و صنعت ورزش زد. اخیراً نیز صنعت ورزش با وضعیت دشواری در بحران همه‌گیری کووید-۱۹ مواجه شده است؛ به طوری که راتن^۱ (۲۰۲۰) ادعا کرده صنعت ورزش شرایطی را در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ تجربه می‌کند که هیچ‌گاه پیش از این دیده نشده است.

کرونا ویروس-۲۰۱۹ یا کووید-۱۹ خانواده بزرگی از ویروس‌هاست که از بیماری سرماخوردگی گرفته تا بیماری‌های شدیدتر از جمله سندروم تنفسی خاورمیانه^۲ و سندروم حاد تنفسی^۳ را شامل می‌شود (World Health Organization, 2020b). اواسط دسامبر ۲۰۱۹، اولین بار بیماری کووید-۱۹ در شهر ووهان^۴ چین منتشر شد و به سرعت در سراسر کشور چین گسترش یافت (Paules et al, 2020) و در ۳۰ ژانویه ۲۰۲۰، سازمان جهانی بهداشت^۵ (۲۰۲۰) شیوع بیماری کووید-۱۹ را به‌عنوان یک نگرانی بین‌المللی برای سلامت و بهداشت عمومی اعلام کرد. در ایران نیز شیوع این بیماری در ۱۸ فوریه ۲۰۲۰ بود که دو مورد آلودگی احتمالی گزارش شد و ۱۹ فوریه دولت ایران تأیید کرد که این دو مورد احتمالی به ویروس کووید-۱۹ مبتلا بوده‌اند و نتیجه آن‌ها مثبت اعلام شد (علی‌اکبری دهکردی و همکاران، ۱۳۹۹). با توجه به شیوه و گسترش کووید-۱۹، سازمان جهانی بهداشت در ۴ فوریه ۲۰۲۰ وضعیت اضطراری اعلام کرد تا کشورها انتقال فرد به فرد این بیماری را با کاهش تماس افراد به خصوص افراد مبتلا و بیماران کاهش دهند و گسترش جهانی آن را کنترل کنند (World Health Organization, 2020a).

1. Ratten
2. Coronaviruses (CoV)
3. MERS-CoV
4. SARS-CoV
5. Wuhan
6. World Health Organization

در نتیجه، کشورها استراتژی‌های سرکوب و کاهش را برای کنترل گسترش اجتماعی از جمله دوری اجتماعی اجباری، محدودیت‌های مراقبت‌های پزشکی فوری و بسته شدن مشاغل غیرضروری به کار گرفتند (صائب‌نیا و کریمی، ۱۳۹۹). البته اعمال محدودیت‌های مربوط به همه‌گیری کووید-۱۹ در نقاط گوناگون جهان متفاوت بود؛ به طوری که در چین و ایتالیا به صورت مقطعی قرنطینه کامل اجرا شد و در بسیاری از کشورهای دیگر از جمله ایران، بیشتر موضوع فاصله‌گذاری اجتماعی، مراقبت‌های پیشگیری و تعطیلی و محدودسازی برخی فعالیت‌های تولیدی و خدماتی اجرا شد.

اجرای سیاست‌های بهداشتی، به‌رغم پیامدهای مثبت، موجب بروز اثرات منفی روان‌شناختی در سطح جامعه شده است. ترس از بیماری، ترس از مرگ، انتشار اخبار غلط و شایعات، تداخل در فعالیت‌های روزمره، مقررات منع یا محدودیت سفر و عبور و مرور، کاهش روابط اجتماعی (همکاران، دوستان و خانواده)، بروز مشکلات شغلی و مالی و ده‌ها پیامد دیگر این شرایط، سلامت روان افراد جامعه را تهدید می‌کند (باستین و همکاران، ۱۳۹۹). همچنین، ناریچی^۱ و همکاران (۲۰۲۰) در تحقیق خود بیان کردند که به دلیل قرنطینه ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ و عدم فعالیت فیزیکی در این دوران، سلامت فیزیولوژیکی افراد در معرض خطر قرار گرفته و ابتلا به بیماری‌های عصبی-عضلانی، قلبی-عروقی و چاقی افزایش یافته است. علی‌اکبری دهکردی و همکاران (۱۳۹۹) نیز اظهار کرده‌اند که در شرایط بحرانی همه‌گیری ابتلا به ویروس کووید-۱۹ لازم است تغییراتی در سبک زندگی اعمال شود. طبق نتایج این تحقیق، سبک زندگی باید منطبق بر فعالیت‌هایی برای شادتر کردن زندگی افراد باشد و از طرفی فعالیت‌هایی انجام شود که به بهداشت روانی-جسمانی و رفتارهای سالم منجر گردد. در این زمینه ورزش می‌تواند نقش بسزایی ایفا نماید. یاکوبسن^۲ و همکاران (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای اظهار داشتند که فعالیت بدنی در دوران کرونا ضروری است و برای جلوگیری از ابتلا به بیماری‌های مزمن، مردم باید فعالیت بدنی داشته باشند. با این حال، ورزش خود نیز به‌عنوان یکی از مهم‌ترین حوزه‌هایی است که تحت تأثیر همه‌گیری کووید-۱۹ قرار گرفته و انجام فعالیت‌های ورزشی همانند سابق در بخش‌های همگانی، تربیتی، قهرمانی و حرفه‌ای با محدودیت‌هایی مواجه شده است و به دلیل قرنطینه خانگی و تعطیلی مراکز ورزشی، بسیاری از مردم از فعالیت بدنی محروم شده‌اند.

تمام حوزه‌ها و صنایع تولیدی و خدماتی، در دوران گذار از همه‌گیری ویروس کووید-۱۹ و احتمالاً پساکرونا تحت تأثیر قرار گرفته‌اند و هیچ حوزه‌ای از گزند شیوع این ویروس در امان نمانده است؛ صنعت ورزش نیز از این مقوله مستثنا نبوده است. درباره پیامدهای همه‌گیری ویروس کووید-۱۹ بر صنعت ورزش مطالعات متعددی انجام گرفته است. نامو^۳ و همکاران (۲۰۲۰) گزارش کردند که گردشگری ورزشی در دوران همه‌گیری کرونا لطمه‌های جبران‌ناپذیری خورده است. بسیاری از سازمان‌های ورزشی ورشکسته شده و در تنگنای مالی به سر می‌برند. بسیاری از ورزشکاران با کاهش یا قطع حقوق، درآمد خود را از دست داده‌اند. حامیان مالی، شرکت‌های شرط‌بندی، پخش‌کنندگان و سایر افراد در زنجیره ارزش ورزشی نیز خسارات زیادی در این مدت متحمل شده‌اند. بازی‌های المپیک ۲۰۲۰، لیگ‌های فوتبال، گلف، کریکت، دو ماراتن، راگبی، تنیس و غیره نیاز به بسته‌های نجات و جست‌وجوی گزینه‌های جایگزین هستند تا از این شوک نجات یابند. همچنین، هامامی^۴ و همکاران (۲۰۲۰) با اجرای مطالعه‌ای اظهار داشتند که کرونا شکل کلی ورزش را تغییر داده است و با وجود قرنطینه خانگی، خانه به محیط اصلی برای اجرای فعالیت‌های ورزشی تبدیل شده است. همه‌گیری کرونا جامعه ورزشی را با یک بحران مالی روبه‌رو کرده که به بیکاری چندماهه مربیان، مدیران و کارکنان در اماکن ورزشی و مسابقات ورزشی منجر شده است و جبران این خسارت بزرگ مالی از دیگر مشکلات همه‌گیری کروناست.

البته پیامدهای همه‌گیری کووید-۱۹ بر صنعت ورزش تنها به بخش‌های اقتصادی محدود نیست. از این پیامدها می‌توان به مواردی این چنین اشاره کرد: محدودیت در ارتباط دوسویه مربیان و ورزشکاران، ارائه بازخورد به ورزشکاران، نظارت بر عملکرد ورزشکاران و موضوع آسیب‌دیدگی (Evans et al, 2020)، افزایش آگاهی برای مسئولیت اجتماعی (Beiderbeck et al,

1. Narici
2. Jakobsson
3. Nhamo
4. Hammami

(2021)، توقف، تأخیر و تغییر در برگزاری رویدادهای ورزشی، رتبه‌بندی‌ها و سهمیه‌های ارائه‌شده و ناعدالتی برای از سرگیری مجدد رویدادها (Csato, 2020)، کاهش مشارکت افراد فعال در فعالیت‌های ورزشی در خانه و افزایش مشارکت گروه‌های کمتر فعال در فعالیت‌های ورزشی در خانه (Schnitzer et al, 2020)، مشکلات روان‌شناختی در ورزشکاران از جمله ترس از آلوده شدن، اضطراب بهبودی جسمی در صورت آلودگی، عدم دسترسی به مراکز تناسب‌اندام، خواب آشفته، اختلالات غذا خوردن، وسواس و درگیری‌های خانوادگی، ناتوانی در کنترل استرس و عدم مقابله مناسب، افسردگی کوتاه‌مدت یا طولانی‌مدت (Frank et al, 2020). آنچه در مورد تأثیرات همه‌گیری ویروس کووید-۱۹ بر صنعت ورزش به چشم می‌خورد این است که سازمان‌های ورزشی چنین شرایطی را پیش‌بینی نکرده بودند و تنها زمانی به جست‌وجوی راهکارهای جایگزین پرداختند که در این وضعیت بحرانی قرار گرفتند. پارنل^۱ و همکاران (۲۰۲۰) ادعا کردند که مدیران سازمان‌های ورزشی در حال حاضر آمادگی مقابله با بحران ویروس کرونا را ندارند. نتایج این مطالعه نشان داد که کرونا باعث ایجاد تغییرات اساسی در عملکرد کلی سازمان‌های ورزشی شده است. همچنین با اشاره به ارزیابی خطر به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل شرایط بحرانی، بیان کردند که با ارزیابی و مدیریت صحیح خطر، می‌توان برای مقابله با بحران‌های مشابه عملکرد بهتری را به نمایش گذاشت.

برخی از تحقیقات در زمینه همه‌گیری کووید-۱۹ و صنعت ورزش بر ارائه راهکارها برای کاهش اثرات منفی این بحران و تبدیل تهدیدها به فرصت تمرکز کرده‌اند. از جمله کرافورد^۲ و همکاران (۲۰۲۰) پیشنهاد کرده‌اند که استراتژی‌های مشخصی در زمینه توسعه برنامه‌های آموزشی آنلاین در این شرایط بحرانی تدوین و با سرعت اجرا شود. برت^۳ و همکاران (۲۰۲۰) بر لزوم اجرای فعالیت‌های ورزشی با رعایت پروتکل‌های بهداشتی در شرایط کنونی تأکید کرده‌اند و استفاده از نوآوری در فعالیت‌های ورزشی لازم دانسته‌اند. علاوه بر این، تیمپکا^۴ (۲۰۲۰) گزارش کرد که دولت سوئد به‌منظور حمایت از اماکن ورزشی آسیب‌دیده و ام‌هایی اعطا کرده است. همچنین سازمان‌هایی غیردولتی به‌صورت داوطلبانه به کمک بخش‌های آسیب‌دیده شتافته‌اند. در این تحقیق بیان شد که مسئولیت‌پذیری اجتماعی و کمک‌های دولتی در دوران پساکرونا در صنعت ورزش بسیار حائز اهمیت است.

مطمئناً همه‌گیری ویروس کووید-۱۹ آخرین بیماری همه‌گیر جهانی نخواهد بود و احتمال رخ دادن بیماری‌های همه‌گیر و بحران‌های جهانی مشابه در آینده وجود دارد که هرکدام پیامدهای منفی و مثبت بر صنعت ورزش خواهند داشت. تجربه کسب‌شده از بحران همه‌گیری کووید-۱۹ و پیامدهای آن بر صنعت ورزش می‌تواند برای مدیریت آن بحران‌ها مورد استفاده قرار گیرد تا صنعت ورزش لطمه کمتری متحمل شود و در رقابت با سایر صنایع، درصد بیشتری از تولید ناخالص داخلی را به خود اختصاص دهد. کلاشی و همکاران (۱۳۹۸) ادعا کردند که حجم اقتصاد ورزش در ایران سهم اندکی از تولید ناخالص داخلی کشور را به خود اختصاص داده و روند کاهشی هم داشته است که این میزان با برآوردهای انجام‌شده در سایر کشورهای جهان فاصله بسیار دارد. متأسفانه پیامدهای منفی شیوع کووید-۱۹ می‌تواند به دلیل قرنطینه خانگی مردم و تعطیلی اماکن و تعویق رویدادهای ورزشی، به کاهش بیشتر حجم اقتصاد ورزش در ایران منجر شود. مجموع موارد اشاره‌شده نشان‌دهنده اهمیت بررسی پیامدهای همه‌گیری کووید-۱۹ بر صنعت ورزش است که می‌تواند به مدیریت بهتر صنعت ورزش در این شرایط کمک کند و با الگو گرفتن از آن، در بحران‌های احتمالی آینده نیز شاهد مدیریت بهتری در صنعت ورزش بود.

همان‌گونه که مشاهده می‌شود تحقیقات متفاوتی در زمینه پیامدهای همه‌گیری ویروس کووید-۱۹ بر صنعت ورزش و ارائه راهکار برای کاهش تأثیرات منفی انجام شده است. با این حال، بیشتر این تحقیق‌ها بر جنبه خاصی از پیامدهای شیوع کووید-۱۹ بر صنعت ورزش از جمله پیامدهای اقتصادی و اجتماعی، مشکلات روان‌شناختی، تعطیلی، تعویق و تأخیر در برگزاری مسابقات و بیکاری نیروی انسانی تمرکز کرده‌اند و تحقیقی یافت نشد که پیامدهای شیوع کووید-۱۹ بر صنعت ورزش را به‌صورت کلی مورد بررسی قرار داده باشد. همچنین با توجه به اینکه سطح شیوع کووید-۱۹، میزان ابتلا و مرگ‌ومیر وابسته به

1. Parnell
2. Crawford
3. Brett
4. Timpka

آن و سطح محدودیت‌ها در کشورهای گوناگون متفاوت است و هریک از کشورها شرایط اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و غیره متفاوتی دارند، متناسب با همه‌گیری کووید-۱۹، تأثیرات بر صنعت ورزش هر کشور متفاوت خواهد بود. به همین دلیل، اجرای تحقیقاتی در سطح ملی در زمینه تأثیر همه‌گیری کووید-۱۹ بر صنعت ورزش ضرورت دارد. تنها تحقیق داخلی در این زمینه پژوهش صفانیا و برهمند (۱۳۹۹) است که در یک مطالعه مروری به ارزیابی اثرات ویروس کرونا در صنعت ورزش پرداخته‌اند و ادعا کرده‌اند که بیشتر تحقیقات روی ضررهای مالی ناشی از ویروس کرونا تمرکز کرده‌اند، در حالی که پیامدهای دیگر چندان مورد توجه قرار نگرفته است. همچنین در این تحقیق پیشنهاد شده است که با وجود متغیر بودن این اثرات در هر نقطه جهان، استراتژی‌های ارائه شده بومی‌سازی شوند. به همین دلیل، با توجه به موارد اشاره شده، در تحقیق حاضر پیامدهای مثبت و منفی ناشی از شیوع ویروس کووید-۱۹ در صنعت ورزش ایران مورد بررسی قرار می‌گیرد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی، از نظر شیوه گردآوری داده‌ها توصیفی-پیمایشی و بر اساس رویکرد پژوهش آمیخته است. در مرحله اول، برای ساخت الگو، از روش کیفی تحلیل محتوا و برای آزمون الگو از روش کمی توصیفی-تحلیلی و از نوع همبستگی مبتنی بر الگوی معادلات ساختاری استفاده شد. روش تحقیق آمیخته از نوع اکتشافی متوالی اسبود؛ یعنی ابتدا کیفی و سپس کمی بود. ابزار مورداستفاده در این پژوهش، بعد از انجام مصاحبه و رسیدن به اشباع نظری، تدوین شد که شامل ۳۳ گویه در قالب ۲ مقوله اصلی پیامدهای مثبت و پیامدهای منفی، به صورت پنج‌گزینه‌ای لیکرت (خیلی زیاد ۵ امتیاز تا خیلی کم ۱ امتیاز) تدوین شد. در بخش اول (کیفی)، برای انجام مصاحبه میدانی، جامعه آماری پژوهش متشکل از اساتید برجسته حوزه مدیریت ورزشی متخصص در حوزه صنعت ورزش و همچنین برخی مدیران اجرایی سازمان‌های ورزشی (هیئت‌های ورزشی، ادارات ورزش و جوانان، فدراسیون‌های ورزشی، تولیدکننده‌های ورزشی) شکل گرفت. این افراد در دو فاز اولیه و ثانویه به ترتیب به صورت هدفمند و گلوله‌برفی برای مصاحبه‌های کیفی در موضوع پژوهش انتخاب شدند (۱۸ مصاحبه با ۱۸ نفر و تا حد اشباع نظری ادامه یافت). بدین صورت که ابتدا به صورت هدفمند ۳ نمونه انتخاب شدند و سپس از آن‌ها برای انتخاب نمونه‌های بعدی کمک گرفته شد. در بخش دوم (کمی)، بعد از گردآوری اطلاعات حاصل از پژوهش کیفی، اقدام به ساخت پرسش‌نامه شد و این پرسش‌نامه در بین کلیه متخصصان ورزشی و فعالان اقتصادی ورزشی توزیع شد. ۳۸۴ نفر (با توجه به حجم نمونه کوکران در شرایط نامشخص) به عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شدند.

در این پژوهش از دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شد. در بخش آمار توصیفی از جداول و نمودارهای توصیفی برای بیان ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و توصیفی پژوهش استفاده شد. از شاخص‌های کشیدگی و چولگی به منظور بررسی توزیع داده‌ها (طبیعی و یا غیرطبیعی بودن) و برای بررسی و پاسخ به سؤالات پژوهش، در ابتدا از نرم‌افزار Max QDA نسخه Pro و در ادامه به منظور رسم و تدوین مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۴ و PLS نسخه ۲.۰ استفاده شد.

پایایی و روایی در PLS در دو بخش سنجیده می‌شود: الف) بخش مربوط به مدل‌های اندازه‌گیری؛ ب) بخش مربوط به مدل ساختاری. پایایی مدل اندازه‌گیری به وسیله ضرایب بارهای عاملی، آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. بار عاملی از طریق محاسبه مقدار همبستگی شاخص‌های یک سازه با آن سازه محاسبه می‌شود که اگر این مقدار برابر و یا بیشتر از مقدار ۰/۴ شود، مؤید این مطلب است که واریانس بین سازه و شاخص‌های آن از واریانس خطای اندازه‌گیری آن سازه بیشتر و پایایی در مورد آن سازه قابل قبول است. در خصوص روایی محتوا نیز با استفاده از فرم‌های روایی سنجی CVI و CVR روایی مورد تأیید قرار گرفت. مقدار CVR با توجه به تعداد اساتید (۷ نفر)، ۰/۸۰ و مقدار CVI بیشتر از ۰/۸۲ به دست آمد؛ بنابراین، روایی محتوای ابزار این پژوهش مورد تأیید قرار گرفت. روایی واگرا و همگرا که مربوط به معادلات ساختاری است، مورد سنجش قرار گرفت.

یافته‌ها

نتایج بخش توصیفی مربوط به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شونده‌ها در جدول (۱) نشان داده شده است:

جدول ۱: یافته‌های توصیفی پژوهش در بخش دلفی

متغیر	گروه	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۹	۶۴.۲۸
	زن	۵	۳۵.۷۲
مرتبه علمی	استادیار	۲	۱۴.۲۸
	دانشیار	۲	۱۴.۲۸
	استاد	۱	۷.۱۵
	دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی	۹	۶۴.۲۹

نتایج توصیفی تحقیق نشان داد که نمونه‌های بخش کیفی تحقیق شامل ۶۴/۲۸٪ مرد و ۳۵/۷۲٪ زن بودند. همچنین، از این میان، نمونه‌های تحقیق دارای مدرک دانشجویان دکتری مدیریت ورزشی با ۶۴/۲۹٪ بیشترین تعداد را داشتند. در گام اول کدگذاری‌ها، هریک از مقوله‌های اصلی مربوط به ارائه مدل پیامدهای ناشی از ویروس کووید-۱۹ بر صنعت ورزش استخراج شد که در قالب پاسخگویی به سؤال اصلی پژوهش انجام شد و آن پاسخ به این سؤال بود که پیامدهای ناشی از ویروس کووید-۱۹ بر صنعت ورزش کدام است؟

بعد از اینکه کدها به کدهای اولیه بر اساس رویدادها و واقعیات برچسب زده شد، کدهای اولیه شکل گرفت. سپس سه نفر از خبرگان کدهای اولیه را بررسی و بر اساس کدگذاری‌های خودروی اسناد، آن‌ها را تغییر داده و تعدیل کردند؛ بنابراین، در بخش کیفیت‌سنجی کدهای اولیه، از روش تثلیث یا مثلث‌سازی بهره گرفته شده است. حال باید بر اساس نظریه کوربین و استراوس^۱ (۲۰۰۸)، ارتباط بین کدهای اولیه بررسی و دسته‌هایی ایجاد شود که مقوله خوانده می‌شود.

کدگذاری محوری در فرایند کدگذاری باز آغاز می‌شود. فرایند کدگذاری باز یک مقوله را به زیرمقوله‌ها پیوند می‌دهد و این کار را از طریق عبارتهایی انجام می‌دهد که روابط بین آن‌ها را تشریح می‌کند. در ضمن شامل جست‌وجوی سرخ‌هایی در داده‌هاست که نشان می‌دهد مقوله‌های اساسی چگونه با هم در ارتباطند (Glaser & Strauss, 2008). فرایند کدگذاری محوری داده‌های به دست آمده از کدگذاری باز را ترکیب می‌کند. این تکنیک داده‌ها را طبقه‌بندی می‌کند و بین مقوله‌ها و زیرمقوله‌ها ارتباط ایجاد می‌کند. یک مقوله دسته‌بندی‌ای از ایده‌هاست که از راه تحلیل تطبیقی مستمر نمایان می‌شود. کدگذاری محوری ایده‌ها را به مقوله‌های کمتری نسبت به آنچه در کدگذاری باز وجود دارد گروه‌بندی می‌کند و چارچوب چکیده‌تری ارائه می‌کند (Corbin & Strauss, 2008). کدگذاری محوری مقوله‌ها را به زیرمقوله‌های نمایان شده در مصاحبه‌ها مرتبط می‌سازد. تحلیل تطبیقی مستمر نیز در تعیین ویژگی‌های یک مقوله و ابعاد ویژگی به کار می‌رود. از تحلیل تطبیقی مستمر نتایج اولیه کدگذاری باز، در قالب پیامدهای مثبت و منفی، ۵ کد محوری نمایان شد که عبارت است از ۲ پیامد منفی: اقتصادی، ورزشی، ۳ پیامد مثبت: اقتصادی، ورزشی و مدیریتی.

جدول ۲: پیامدهای منفی شیوع کووید-۱۹ بر صنعت ورزش

ردیف	ویژگی‌های استخراج‌شده از گزاره‌های کلامی (مفاهیم)	مقوله‌ها	مقوله اصلی
۱.	قطع کمک مالی حامیان مالی از تیم‌های ورزشی	حامیان مالی	اقتصادی
۲.	قطع کمک مالی حامیان مالی از ورزشکاران		
۳.	مشکلات در اجاره‌بهای باشگاه‌ها	باشگاه‌ها	
۴.	تعطیلی باشگاه‌ها		
۵.	ضرر مالی به باشگاه‌داران		
۶.	مربیان	بیکاری نیروی انسانی	
۷.	ورزشکاران حرفه‌ای		
۸.	مدیران مجموعه‌های خصوصی		
۹.	کارکنان مجموعه‌های خصوصی		
۱۰.	عوامل برگزاری رویدادها	تولیدی	
۱۱.	کاهش واردات لوازم ورزشی		
۱۲.	کاهش فروش لوازم ورزشی		
۱۳.	کاهش تولید داخلی لوازم ورزشی	ورزشی	
۱۴.	کم‌تحرکی عموم مردم		تغییر سبک زندگی
۱۵.	اضافه‌وزن ناشی از ورزش نکردن		
۱۶.	عادت به ورزش نکردن		
۱۷.	کاهش انگیزه ورزش کردن		ورزشکاران حرفه‌ای
۱۸.	ضعیف شدن آمادگی بدنی		
۱۹.	ضعیف شدن آمادگی روانی		
۲۰.	عدم فعالیت ورزشکاران معلول و جانباز	رویدادهای ورزشی	
۲۱.	تغییر در برنامه بازی‌ها		
۲۲.	به تعویق افتادن رویدادهای بزرگ ورزشی (المپیک)		
۲۳.	تغییر در نحوه برگزاری رویدادها ورزشی (بدون تماشاچی بودن)		

جدول ۳: پیامدهای مثبت شیوع کووید-۱۹ بر صنعت ورزش

ردیف	ویژگی‌های استخراج‌شده از گزاره‌های کلامی (مفاهیم)	مقوله‌ها	مقوله اصلی
۱.	آمادگی بیشتر مدیران ارشد ورزش برای هر نوع اپیدمی	مدیریتی	
۲.	آمادگی بیشتر مدیران مجموعه‌های ورزشی برای حوادث غیرمترقبه		
۳.	تغییر مسیر توجهات از ورزش قهرمانی به ورزش همگانی		
۴.	آمادگی بیشتر ورزشکاران برای حوادث غیرمترقبه	ورزشی	
۵.	ترویج ورزش در خانه		
۶.	ترویج برگزاری آنلاین رویدادهای ورزشی		
۷.	تغییر نگاه به ورزش در محیط‌های روباز		
۱.	آشنایی بیشتر مردم با انواع ورزش‌های خانگی	اقتصادی	
۲.	یافتن جایگزین‌های مالی توسط مدیران مجموعه‌های ورزشی		
۳.	رونق کسب‌وکارهای آنلاین ورزشی		

نتایج حاصل از ۱۸ مصاحبه انجام شده از طریق تحلیل محتوا و کدگذاری باز و محوری نشان داد که پیامدهای منفی شامل اقتصادی و ورزشی و پیامدهای مثبت شامل اقتصادی، ورزشی و مدیریتی است. در ادامه به تحلیل ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌های پژوهش از طریق نرم‌افزار SPSS و سپس با تحلیل نتایج حاصل از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها با استفاده از نرم‌افزار PLS، به سؤال‌های ایجادشده پژوهش پاسخ داده خواهد شد.

جدول ۴: ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌های پژوهش در بخش کمی

متغیرها	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۳۰۱
	زن	۸۳
سن	کمتر از ۲۸ سال	۲۱
	۲۹ الی ۳۸ سال	۸۴
	۳۹ الی ۴۸ سال	۱۲۷
	بالتر از ۴۸ سال	۱۵۲
سطح تحصیلات	کاردانی	۶۷
	کارشناسی	۲۴۱
	کارشناسی‌ارشد	۷۰
	دکتر	۶

بنابر گفته هیر^۱ و همکاران (۲۰۱۲)، برای تعیین نرمالیتة داده‌ها از چولگی و کشیدگی استفاده شد. نتایج نشان داد که چولگی بین ۳ و ۳- و کشیدگی بین ۵ و ۵- قرار دارد و تعداد نمونه‌های پژوهش نیز بیش از ۲۰۰ نفر است. ولی در پیامدهای مثبت (عوامل اقتصادی) و منفی (حامیان مالی)، به ازای هر متغیر، ۳ گویه وجود ندارد. بنابراین، از نرم‌افزارهای واریانس محور PLS استفاده می‌شود.

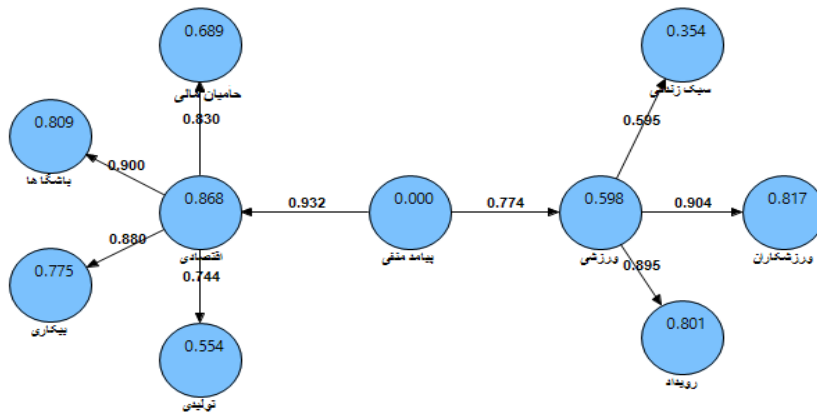
برای بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری، سه معیار پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا استفاده می‌شود و پایایی، خود از سه طریق بررسی ضرایب بارهای عاملی، ضرایب آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و اشتراکی صورت می‌پذیرد. مقدار ملاک برای مناسب بودن ضرایب بارهای عاملی ۰/۵ است. برای تمامی سؤال‌ها ضرایب بارهای عاملی از ۰/۵ بیشتر است که نشان از مناسب بودن این معیار دارد. در اینجا هیچ‌یک از سؤال‌ها حذف نشد. مقدار مربوط به آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی در همه متغیرها بالاتر از ۰/۷ است که حاکی از پایایی مناسب مدل است. در این تحقیق، پایایی متغیرها در حد مطلوب قرار دارد. از آنجا که پایایی تأیید می‌شود، می‌توان به بررسی فرضیات توسط معادلات ساختاری پرداخت و نتیجه قابل‌تعمیم به کل جامعه موردنظر است. معیار دوم برای بررسی مدل‌های اندازه‌گیری روایی همگرا است که به بررسی همبستگی هر متغیر با سؤال‌ها (شاخص‌ها) خود می‌پردازد. با توجه به روش فورنل و لارکر^۲ که مقدار مناسب برای AVE را ۰/۴ به بالا معرفی کرده‌اند، برای تمامی متغیرها، مقدار AVE بیشتر یا مساوی ۰/۴ است. روایی واگرا سومین معیار بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری است که در این پژوهش، در هر دو بخش روش اول (سؤال‌ها مربوط به هر متغیر نسبت به خود آن متغیر همبستگی بیشتری دارند تا نسبت به متغیرهای دیگر) و دوم (معیار مهم دیگری که با روایی واگرا مشخص می‌شود میزان رابطه یک متغیر با سؤال‌هاش در مقایسه با رابطه آن متغیر با سایر متغیرهاست) مورد تأیید قرار گرفت؛ به طوری که روایی واگرای قابل قبول یک مدل حاکی از آن است که یک متغیر در مدل تعامل بیشتری با سؤال‌ها خود دارد تا با متغیرهای دیگر. روایی واگرا وقتی در سطح قابل قبول است که میزان AVE برای هر متغیر بیشتر از واریانس اشتراکی بین آن متغیر و متغیرهای دیگر در مدل باشد. بعد از بررسی

1. Hair

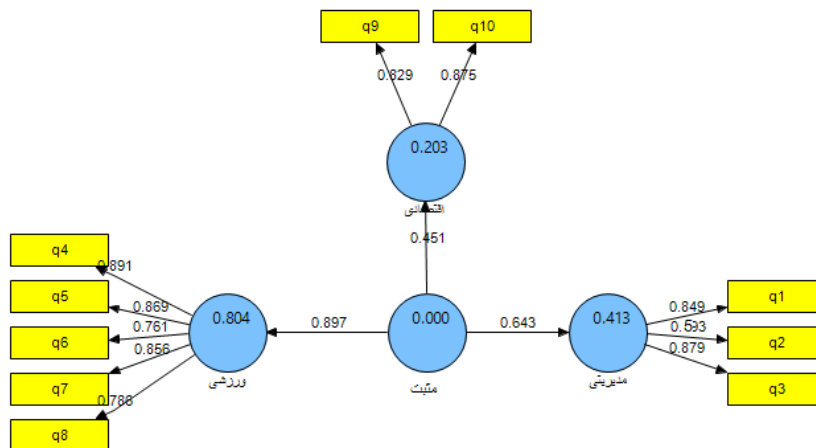
2. Fornell & Larcker

برازش مدل‌های اندازه‌گیری، نوبت به برازش مدل ساختاری پژوهش می‌رسد. همان‌گونه که قبلاً اشاره شد، بخش مدل ساختاری، برخلاف مدل‌های اندازه‌گیری، به سؤالات (متغیرهای آشکار) کاری ندارد و تنها متغیرهای پنهان را همراه با روابط میان آن‌ها بررسی می‌کند.

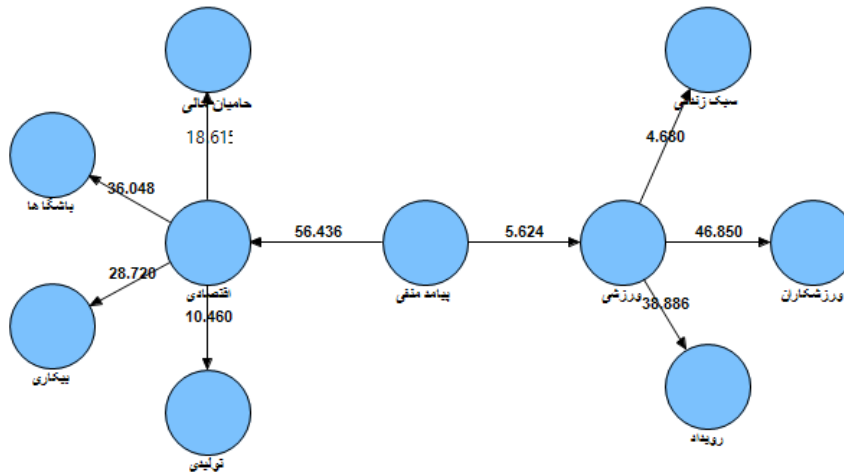

شکل ۱: مدل اندازه‌گیری پیامدهای منفی

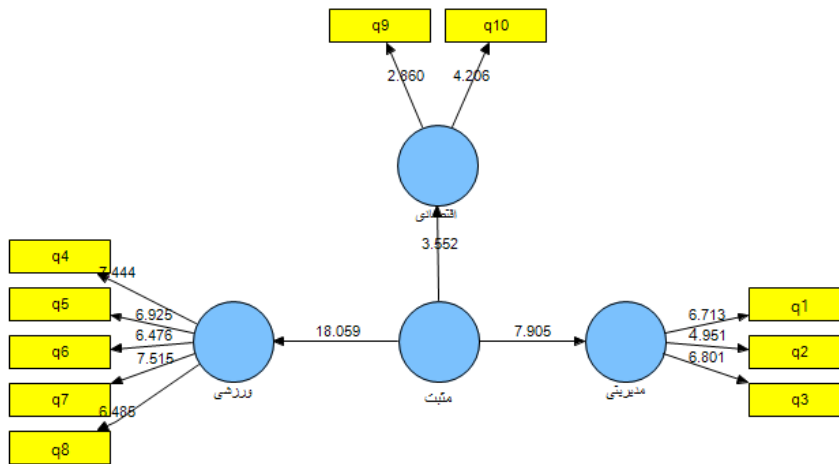

شکل ۲: مدل اندازه‌گیری پیامدهای مثبت

برای بررسی برازش مدل ساختاری پژوهش، از چندین معیار استفاده می‌شود که اولین و اساسی‌ترین معیار ضرایب معنی‌داری t یا همان مقادیر t -values است. در صورتی که مقدار این اعداد از $0/95$ بیشتر شود، نشان از صحت رابطه بین متغیرها و در نتیجه تأیید فرضیه‌های پژوهش در سطح اطمینان $1/96$ است. البته باید توجه داشت که اعداد فقط صحت رابطه را نشان می‌دهد و شدت رابطه بین متغیرها را نمی‌توان با آن سنجید.

شکل ۳: ضرایب معنی داری t (مقادیر t-values) پیامدهای منفی

شکل ۴: ضرایب معنی داری t (مقادیر t-values) پیامدهای مثبت

مقدار R^2 برای متغیرهای برونزا یا مستقل برابر صفر است. در این قسمت، مقدار R^2 برای همه متغیرها بیشتر از $0/۳۲$ است. مقدار Q^2 برای متغیر درونزای آمادگی روانی بیش از $0/۱۵$ است که این نشان می‌دهد متغیر برونزا (مستقل) در پیش‌بینی متغیر وابسته، متوسط است؛ برای همه متغیرهای درونزای مدل نیز بیش از $0/۳۲$ است که نشان می‌دهد متغیر برونزا (مستقل) در پیش‌بینی متغیرهای وابسته، قوی است و برازش مناسب مدل ساختاری پژوهش را، تا حدودی، بار دیگر تأیید می‌کند.

برازش مدل کلی: مدل کلی شامل هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری می‌شود و با تأیید برازش آن، بررسی برازش در یک مدل کامل می‌شود. با توجه به سه مقدار $0/۱$ ، $0/۲۵$ و $0/۳۶$ که به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی شده، در همه متغیرها مقدار بیش از $0/۳۶$ به دست آمد که نشان از برازش کلی قوی مدل دارد. در ادامه به بررسی روابط موجود در مدل پژوهش حاصل از بخش کیفی پرداخته می‌شود.

با توجه به روابط موجود در هر دو مدل پیامدهای منفی و پیامدهای مثبت، مقدار T-Value در همه روابط بیش از $۲/۵۸$ است؛ بنابراین، در سطح $0/۹۹$ ، هر یک از پیامدهای مثبت و منفی، از پیامدهای شیوع ویروس کووید-۱۹ در صنعت ورزش به شمار می‌آید.

بحث و نتیجه‌گیری

شیوع ویروس کووید-۱۹ اثرات مخربی بر جوامع جهانی داشته و به محدودیت‌های قابل توجهی در تمام بخش‌های جامعه از جمله صنعت ورزش منجر شده است. البته محدودیت‌های ایجادشده، علاوه بر پیامدهای منفی، پیامدهای مثبتی نیز در پی داشته است. یافته‌های تحقیق از طریق تحلیل محتوا و کدگذاری باز و محوری نشان داد که پیامدهای منفی شیوع کووید-۱۹ بر صنعت ورزش شامل مقوله‌های اقتصادی و ورزشی و پیامدهای مثبت شامل مقوله‌های اقتصادی، ورزشی و مدیریتی است. یکی از پیامدهای منفی اقتصادی شیوع کووید-۱۹ در ورزش حرفه‌ای، قطع همکاری حامیان مالی با باشگاه‌های ورزشی و ورزشکاران است. ارتباط حامیان مالی با باشگاه‌ها و ورزشکاران همواره یک رابطه برد-برد است؛ به گونه‌ای که هر دو طرف منتفع می‌شوند. حامیان مالی یکی از مهم‌ترین منابع درآمدی صنعت ورزش محسوب می‌شوند و این حامیان مالی تنها رویدادها، باشگاه‌ها و ورزشکارانی را پشتیبانی می‌کنند که بتوانند از طریق آن‌ها کالا و خدمات خود را به بهترین نحو به جوامع هدف معرفی کنند. با این حال، به دلیل توقف و برگزاری رویدادهای ورزشی، با محدودیت‌های ویژه (از جمله عدم حضور تماشاچیان در ورزشگاه‌ها)، استقبال حامیان مالی از باشگاه‌ها و ورزشکاران مشارکت‌کننده در این رویدادهای ورزشی کاهش یافته است. در این زمینه نامو و همکاران (۲۰۲۰) به تنگنای مالی سازمان‌های ورزشی، کاهش یا قطع حقوق ورزشکاران و خسارت‌های واردشده به حامیان مالی اشاره کرده‌اند. تعطیلی باشگاه‌ها نیز یکی از پیامدهای اقتصادی منفی شیوع کووید-۱۹ است؛ به گونه‌ای که مشکلاتی را در پرداخت اجاره‌بهای سالن‌های ورزشی، ضرر مالی به باشگاه‌داران و بیکاری مربیان و ورزشکاران حرفه‌ای، مدیران و کارکنان بخش خصوصی و عوامل برگزاری رویداد به وجود آورده است. نتایج مشابهی در مطالعات باستین و همکاران (۱۳۹۹)، نامو و همکاران (۲۰۲۰) و همامی و همکاران (۲۰۲۰) گزارش شده است. این موضوع در رشته‌های ورزشی از جمله شنا یا رشته‌هایی که ورزشکاران تماس بدنی دارند بیشتر به چشم می‌خورد؛ زیرا در این رشته‌های ورزشی، شدت محدودیت‌ها بسیار بیشتر است و حتی بدون توجه به محدودیت‌ها، خود ورزشکاران نیز به دلیل ترس از ابتلا، رغبت کمتری برای حضور در فعالیت‌های ورزشی دارند. بخش دیگری از صنعت ورزش که خسارت‌های مالی جبران‌ناپذیری از شیوع کووید-۱۹ دیده است، تولید و فروش لوازم ورزشی داخلی و واردات لوازم ورزشی خارجی است. تعطیلی و محدودیت‌های ناشی از شیوع کووید-۱۹ باعث شده است که مصرف لوازم ورزشی از سوی ورزشکاران کاهش یابد و به همین دلیل تولید و فروش لوازم ورزشی را تحت تأثیر قرار داده است. البته در زمینه تعطیلی تولیدی‌ها، محدودیت‌های گمرکی و حمل‌ونقل نیز بی‌تأثیر نبوده است.

پیامدهای منفی همه‌گیری کووید-۱۹ تنها به بخش اقتصادی محدود نمی‌شود و بخش‌های ورزشی را نیز تحت تأثیر قرار داده است. خیل عظیمی از مردم به تماشای رویدادهای ورزشی به صورت حضوری و یا از طریق رسانه‌های جمعی علاقه‌مندند، در حالی که ممکن است خود هیچ‌گاه ورزش نکنند. به دلیل اینکه در برنامه برخی از رویدادهای ورزشی تغییراتی ایجاد شده و به تعویق افتاده، هواداران و تماشاچیان بسیاری از دیدن رویدادهای ورزشی محروم شده‌اند. نمونه آن بازی‌های المپیک ۲۰۲۰ توکیو بود که با یک سال تأخیر در سال ۲۰۲۱ برگزار می‌شود. بسیاری از رویدادهای ورزشی نیز بدون حضور تماشاچی برگزار می‌شوند که آن بخش از جامعه را که علاقه‌مند به حضور در ورزشگاه‌ها و سالن‌های ورزشی بودند از تماشای حضوری این رویدادهای ورزشی محروم کرده است. سبک زندگی مردم نیز از تأثیرات شیوع کووید-۱۹ بی‌بهره نبوده است. افرادی که برای حفظ سلامتی در محیط‌های عمومی و باشگاه‌های ورزشی در فعالیت‌های بدنی مشارکت داشتند، به دلیل محدودیت‌های ایجادشده، آلودگی‌های محیطی و دشواری استفاده از ماسک هنگام فعالیت بدنی، فعالیت ورزشی را کنار گذاشته‌اند. این موضوع به کم‌تحركی و عواقب وابسته به آن از جمله اضافه‌وزن منجر شده است. طولانی شدن دوره محدودیت‌ها ناشی از شیوع کووید-۱۹ انگیزه ورزش کردن را کاهش داده است و به نوعی ممکن است در نهایت به ترک ورزش کردن منتهی شود. در این زمینه ناریچی و همکاران (۲۰۲۰) به عدم انجام فعالیت فیزیکی در دوران شیوع کووید-۱۹ اشاره کرده‌اند که سلامت فیزیولوژیکی افراد را در معرض خطر قرار داده است و ابتلا به بیماری‌های عصبی-عضلانی، قلبی-عروقی و چاقی را افزایش داده است. البته اشنیتزر و همکاران (۲۰۲۰) اعتقاد دارند که این کاهش مشارکت در فعالیت‌های ورزشی در مورد افراد فعال رخ داده و سطح

فعالیت آن‌ها کاهش یافته است، اما مشارکت در فعالیتهای ورزشی در خانه برای افرادی که سابقاً غیرفعال و کمتر فعال بودند در دوران شیوع کووید-۱۹ بیشتر شده است. ورزشکاران حرفه‌ای نیز از لحاظ آمادگی بدنی و روانی تضعیف شده‌اند و ورزشکاران معلول و جانباز هم با محدودیتهای فراوانی در اجرای فعالیتهای ورزشی مواجه شده‌اند. شیوع ویروس کووید-۱۹ مشکلات روان‌شناختی متعددی در ورزشکاران به وجود آورده است، از جمله ترس از آلوده شدن، اضطراب بهبودی جسمی در صورت آلودگی، عدم دسترسی به مراکز تناسب‌اندام، خواب آشفته، اختلالات غذا خوردن، وسواس و درگیری‌های خانوادگی، عدم توانایی در کنترل استرس و عدم مقابله مناسب، افسردگی کوتاه‌مدت یا طولانی‌مدت (Frank et al, 2020). همچنین محدودیت در ارتباط دوسویه مربیان و ورزشکاران، ارائه بازخورد به ورزشکاران، نظارت بر عملکرد ورزشکاران و موضوع آسیب‌دیدگی (Evans et al, 2020) در تضعیف آمادگی جسمانی ورزشکاران تأثیرگذار است.

نتایج تحقیق نشان داد که شیوع ویروس کووید-۱۹ تنها اثرات منفی نداشته است و تأثیرات مثبت فراوان نیز بر صنعت ورزش داشته است. به‌طور مثال، در بخش اقتصادی، در طی دوران همه‌گیری کووید-۱۹ کسب‌وکارهای آنلاین ورزشی رونق گرفته‌اند و مدیران مجموعه‌های ورزشی جایگزین‌های مالی را یافته‌اند. منع و کاهش عبور و مرور به دلیل ترس از ابتلا به بیماری، نه تنها در صنعت ورزش بلکه در اکثر بخش‌های تولیدی و خدماتی به رونق کسب‌وکارهای آنلاین و خریدوفروش محصولات اینترنتی منجر شده است و احتمالاً بعد از پایان شیوع کووید-۱۹ به دلیل مزایای خریدوفروش اینترنتی، کسب‌وکارهای آنلاین به پیشرفت خود ادامه دهند. از طرفی مدیران ارشد، مدیران مجموعه‌های ورزشی و ورزشکاران، با توجه به تجربیاتی که در دوران همه‌گیری ویروس کووید-۱۹ کسب کرده‌اند، آمادگی لازم را برای مواجهه با هر بحران دیگری دارند و می‌توانند خود را با شرایط بحرانی هماهنگ کنند. یکی دیگر از پیامدهای مثبت همه‌گیری کووید-۱۹ توجه هرچه بیشتر به ورزش همگانی، ورزش در خانه، ورزش در محیط‌های روباز و ترویج برگزاری رویدادهای ورزشی آنلاین است که پیش از این کمتر به آن‌ها توجه شده است. با این حال، با توجه به محدودیتهای ایجادشده برای ورزش حرفه‌ای و قهرمانی و فعالیت در باشگاه‌ها و همچنین افزایش اوقات فراغت به دلیل تعطیلی مدارس و برخی از مشاغل، توجه بیشتری بر بخش‌های مذکور معطوف شده است. در تحقیقات اشنیتز و همکاران (۲۰۲۰)، همای و همکاران (۲۰۲۰) و صفانیا و برهمند (۱۳۹۹) نیز به افزایش توجه به ورزش در خانه در دوران شیوع کووید-۱۹ اشاره شده است. علی‌اکبری دهکردی و همکاران (۱۳۹۹) نیز اظهار کرده‌اند که در شرایط بحرانی همه‌گیری ابتلا به ویروس کووید-۱۹ لازم است که تغییراتی در سبک زندگی اعمال شود که مصداق آن می‌تواند ورزش کردن در خانه و فضای روباز به جای فعالیتهای ورزشی در سالن‌های ورزشی باشد.

در حقیقت به نظر می‌رسد صنعت ورزش ظرفیت بسیار بالایی برای انطباق با بحران شیوع کووید-۱۹ و بحران‌های مشابه داشته باشد. برگزاری کلاس‌ها و کارگاه‌های آموزشی در رشته‌های ورزشی گوناگون و علوم ورزشی به‌صورت آنلاین، توجه بیشتر به ورزش خانوادگی، ورزش در خانه و فضاهای روباز، برگزاری بسیاری از مسابقات ورزشی به‌ویژه در بخش همگانی و تربیتی (مسابقات دانش‌آموزی و دانشجویی) به‌صورت آنلاین و ضبط ویدئو، خرید اینترنتی تجهیزات ورزشی، اجرای رویدادهای ورزشی بدون حضور تماشاچی و با رعایت دستورالعمل‌های بهداشتی، فقط نمونه‌هایی از راهکارهای کاهش تأثیرات منفی شیوع کووید-۱۹ بر صنعت ورزش است که نه تنها شیوع کووید-۱۹ منجر به تعطیلی این بخش‌ها نشده، بلکه به دلیل کاهش بسیاری از هزینه‌ها، مورد استقبال بسیاری از ذی‌نفعان صنعت ورزش نیز قرار گرفته است. احتمالاً در دوران پسا کرونا نیز صنعت ورزش تمایل بالایی برای ادامه این روند و استفاده از شیوه‌های نوین به جای شیوه‌های سنتی داشته باشد. البته با توجه به عدم آمادگی لازم و نداشتن مدیریت بحران در سازمان‌های ورزشی، به نظر می‌رسد در حال حاضر زیرساخت‌های کافی در حوزه ورزش برای اجرای هرچه بهتر این راهکارها وجود ندارد و نیاز است سازمان‌های ورزشی اقدامات لازم را برای بهبود زیرساخت‌های لازم به کار گیرند.

در مجموع، به نظر می‌رسد پیامدهای منفی همه‌گیری کووید-۱۹ به‌ویژه پیامدهای منفی اقتصادی آن، بیشتر از پیامدهای مثبت شیوع کووید-۱۹ بر ورزش اثرگذار بوده که این امر به دلیل شروع ناگهانی و گسترش سریع ویروس کووید-۱۹ و عدم آمادگی لازم صنعت ورزش برای مقابله با این بحران است. اثرات منفی همه‌گیری کووید-۱۹ تنها به صنعت ورزش لطمه نزده،

بلکه به نظر می‌رسد بسیاری از صنایع جانبی صنعت ورزش از جمله گردشگری، هواپیمایی، بیمه و هتل‌داری نیز تحت تأثیر پیامدهای منفی عدم برگزاری مسابقات و غیره قرار گرفته‌اند. با این حال، این بحران زنگ خطری برای صنعت ورزش برای توجه بیشتر به مدیریت بحران بود تا در بحران‌های مشابه و احتمالی در آینده عملکرد بهتری از خود نشان بدهند. یافته‌های این تحقیق می‌تواند به عنوان خطوط راهنما در بحران‌های مشابه از جمله همه‌گیری ویروس‌ها در آینده مورد استفاده قرار گیرد و مسئولان سازمان‌های ورزشی پیش از قرار گرفتن در چنین موقعیتی، با توجه به پیامدهای منفی و مثبت اشاره شده در تحقیق حاضر، راهکارهای جایگزین برای اینکه صنعت ورزش ضربه کمتری بخورد، لحاظ کنند. با توجه به اینکه شیوع کووید-۱۹ پیامدهایی از جمله تعطیلی و ضرر باشگاه‌ها و تولیدی‌های ورزشی، بیکاری نیروی انسانی و عدم علاقه حامیان مالی برای سرمایه‌گذاری در ورزش را در پی داشته است، پیشنهاد می‌شود برای کاهش این پیامدهای منفی، سازمان‌های دولتی و خصوصی و همچنین خیرین در قالب یارانه، وام و کمک‌های بلاعوض به بخش‌های آسیب‌دیده صنعت ورزش کمک کنند. در تحقیق تیمپکا (۲۰۲۰) نیز به این موضوع اشاره شده است. همچنین با توجه به پیامدهای منفی شیوع کووید-۱۹ در تغییر سبک زندگی مردم، تضعیف آمادگی جسمانی و روانی ورزشکاران حرفه‌ای و تعویق رویدادهای ورزشی، مسئولان سازمان‌های ورزشی باید شرایطی را فراهم کنند که عموم مردم و همچنین ورزشکاران حرفه‌ای با خیال آسوده‌تری با رعایت دستورالعمل‌های بهداشتی همانند سابق، فعالیت‌های ورزشی خود را ادامه دهند و یا با استفاده از فناوری‌های نوین از جمله برنامه‌های آموزشی و ورزشی آنلاین در فعالیت‌های ورزشی شرکت کنند. از طرفی با توجه به ضربه‌های روحی و فیزیولوژیکی وارد شده به ورزشکاران حرفه‌ای، برنامه‌های لازم برای حمایت از آن‌ها فراهم شود و به بهترین شکل ممکن اجرایی گردد. علاوه بر پیامدهای منفی، شیوع کووید-۱۹ پیامدهای مثبتی نیز در ابعاد ورزشی، مدیریتی و اقتصادی داشته است که در دوران پساکرونا نیز باید مورد توجه قرار گیرد تا با خروج از بحران همه‌گیری کووید-۱۹ شاهد توسعه هرچه بیشتر صنعت ورزش باشیم. در نهایت، به نظر می‌رسد ایران می‌تواند بسیار بهتر از دیگر کشورها از چالش همه‌گیری کووید-۱۹ و دوران پساکرونا عبور کند. به دلیل اینکه اقتصاد ایران مدت‌هاست که در شرایط تحریم قرار دارد، دولت و مردم ایران شرایط پرتلاطمی را به‌ویژه در بخش اقتصادی تجربه کرده‌اند و کسب‌وکارها توانایی انطباق سریع و خروج از شرایط وخیم را به دست آورده‌اند.

منابع

- باستین، سمیه؛ وحیدی فرد، محبوبه؛ بهادیوند چگینی؛ امیرحسین؛ بیرانوند، حسن. (۱۳۹۹). «کووید-۱۹ و پیامدهای روان‌شناختی آن». *رویش روان‌شناسی*، ۷(۹)، ۳۵-۴۴.
- صائب‌نیا، سمیه؛ کریمی، فرشته. (۱۳۹۹). «بررسی تأثیر بیماری کرونا (کووید-۱۹) بر عملکرد کسب‌وکار (مورد مطالعه: کسب‌وکارهای کوچک و متوسط استان اردبیل)». *چشم‌انداز حسابداری و مدیریت*، ۳(۲۴)، ۸۳-۹۳.
- صفانیا، پرستو؛ صفانیا، امیرمحمد؛ آریادوست، هانیه. (۱۳۹۹). «بررسی ساختارهای تربیتی و فیزیولوژیکی بحران کرونا در صنعت ورزش». *روان‌شناسی تربیتی*، ۱۶(۵۶)، ۹۱-۱۰۴.
- صفانیا، علی‌محمد؛ برهمند، رها. (۱۳۹۹). «ارزیابی اثرات ویروس کرونا در صنعت ورزش». *روان‌شناسی تربیتی*، ۱۶(۵۶)، ۱۱۹-۱۳۱.
- علی‌اکبر دهکردی، مهناز؛ محتشمی، طیبه؛ تدریس تبریزی، معصومه. (۱۳۹۹). «ساخت، اعتباریابی و روایی‌سازی مقیاس سبک زندگی در زمان همه‌گیری ابتلا به ویروس کووید-۱۹». *روان‌شناسی سلامت*، ۱۹(۱)، ۱۶۱-۱۷۷.
- عیدی، حسین؛ برومند، محمدرضا؛ عسگری، بهمن. (۱۳۹۳). *آشنایی با ابعاد جنبش المپیک*. چاپ اول، آمل: نشر شمال پایدار.
- کلاشی، مازیار؛ عیدی، حسین؛ عباسی، همایون؛ رجایی، محمدهادی. (۱۳۹۸). «برآورد تولید ناخالص داخلی ورزش و تحولات اجزای آن (۱۳۷۵-۱۳۹۴)». *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۵۴، ۱۷-۳۲.
- Andreff, W. (2012). *Contemporary Issues in Sports Economics: Participation and Professional Team Sports*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing.
- Beiderbeck, D.; Frevel, N.; Von Der Gracht, H. A.; Schmidt, S. L. & Schweitzer, V. M. (2021). "The Impact of COVID-19 on the European Football Ecosystem: A Delphi-based Scenario Analysis". *Technological Forecasting and Social Change*, 165(6), 120577.

- Brett, G.; Toresdahl, M. D.; Irfan, M. & Asif, M. D. (2020). *Coronavirus Disease 2019 (COVID-19): Considerations for the Competitive Athlete*. *Sport Health*, 12(3), 10-15.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of Qualitative Research*. 3rd ed. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Crawford, J.; Butler-Henderson, K.; Rudolph, J. & Glowatz, M. (2020). “COVID-19: 20 Countries' Higher Education Intra-Period Digital Pedagogy Responses”. *Applied Teaching and Learning*, 3(1), 25-35.
- Csato, I. (2020). “Coronavirus and Sports Leagues: How to Obtain a Fair Ranking if the Season Cannot Resume?” In <https://www.researchgate.net/publication/341175419>.
- Evans, A. B.; Blackwell, J.; Dolan, P.; Fahlén, J.; Hoekman, R.; Lenneis, V. & Wilcock, L. (2020). “Sport in the Face of the COVID-19 Pandemic: Towards an Agenda for Research in the Sociology of Sport”. *European Journal for Sport and Society*, 15, 85-95.
- Frank A.; Fatke B.; Frank W.; Förstl, H. & Hölzle P. (2020). *Depression, Dependence and Prices of the COVID-19-Crisis*. *Brain, Behavior and Immunity*, 87, 99.
- Glaser, B. G. & Strauss, A. L. (2008). *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. 3rd ed. New Brunswick, NJ: Aldine Transaction.
- Hair, J.; Sarstedt, M.; Ringle, C. & Mena, J. (2012). “An Assessment of the Use of Partial Least Squares Structural Equation Modeling in Marketing Research”. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 40, 414-433.
- Hammami, A.; Harrabi, B.; Mohr, M. & Krusturup, P. (2020). “Physical Activity and Coronavirus Disease 2019 (COVID-19): Specific Recommendations for Home-based Physical Training”. *Managing Sport and Leisure*, 10, 15-22.
- Jakobsson, J.; Malm, C.; Furberg, M.; Ekelund, U. & Svensson, M. (2020). “Physical Activity during the Coronavirus (COVID-19) Pandemic: Prevention of a Decline in Metabolic and Immunological Functions”. *Frontiers in Sports and Active Living*, 2, 57-66.
- Kim, M. (2020). “How Phil Knight Made Nike a Leader in the Sport Industry: Examining the Success Factors”. *Sport in Society*, 6(2), 1-12.
- Milano, M. & Chelladurai, P. (2011). “Gross Domestic Sport Product: The Size of the Sport Industry in the United States”. *Journal of Sport Management*, 25, 24-35.
- Narici, M.; De Vito, G.; Franchi, M.; Paoli, A.; Moro, T.; Marcolin, G. & Di Girolamo, F. G. (2020). “Impact of Sedentarism due to the COVID-19 Home Confinement on Neuromuscular, Cardiovascular and Metabolic Health: Physiological and Pathophysiological Implications and Recommendations for Physical and Nutritional Countermeasures”. *European Journal of Sport Science*, 1, 1-22.
- Nhamo, G.; Dube, K. & Chikodzi, D. (2020). “Impact of COVID-19 on the Global Sporting Industry and Related Tourism”. In *Counting the Cost of COVID-19 on the Global Tourism Industry*, Cham, 225-249.
- Parnell, D.; Widdop, P.; Bond, A. & Wilson, R. (2020). “COVID-19, Networks and Sport”. *Managing Sport and Leisure*, 15, 1-7.
- Paules, C. I.; Marston, H. D. & Fauci, A. S. (2020). “Coronavirus Infections-more than Just the Common Cold”. *JAMA*, 23(8), 707-708.
- Ratten, V. (2020). “Coronavirus Disease (COVID-19) and Sport Entrepreneurship”. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 26, 1379-1388.
- Schnitzer, M.; Schöttl, S. E.; Kopp, M. & Barth, M. (2020). “COVID-19 Stay-at-home Order in Tyrol, Austria: Sports and Exercise Behaviour in Change?” *Public Health*, 185, 218-220.
- Timpka, T. (2020). “Sport in the Tracks and Fields of the Corona Virus: Critical Issues during the Exit from Lockdown”. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 23(7), 634.
- Wang, Y. & Fang, W. (2019). “Innovation and Development Strategy of China's Sports Industry under the New Economic Ecology”. Paper presented at *the 2nd International Conference on Social Science, Public Health and Education*, Atlantis.
- World Health Organization. (2020a). “Novel Coronavirus (2019-nCoV) Situation Report”. 15. Feb 4. [https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200204-Sitrep 15](https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200204-Sitrep-15)
- World Health Organization. (2020b). “Statement on the Second Meeting of the International Health Regulations”. Emergency Committee Regarding the Outbreak of Novel Coronavirus (2019-nCoV). Jan 30.

به این مقاله این گونه استناد کنید:

احمدی، مهدی؛ اصفهانی‌نیا، اکرم؛ نودهی، محمدعلی؛ احمدی، مجتبی. (۱۴۰۱). «بررسی اثر پیامدهای ناشی از شیوع کووید-۱۹ بر صنعت ورزش». *پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی*، ۱۲ (۳۴)، ۱۴۵-۱۵۸.